

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Екстремальна та кризова психологія»

вибірковий освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Робота з персоналом»
підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Заочна форма навчання

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на
2024-2025 навчальний рік.

Протокол від «23» серпня 2024 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Екстремальна та кризова психологія»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Екстремальна та кризова психологія є відносно молодого галуззю психологічної науки, метою викладання якої є озброєння здобувачів вищої освіти знаннями основ кризової та екстремальної психології: основних категорій, базових принципів і методів роботи психолога в кризових та екстремальних ситуаціях. Цілі курсу: ознайомлення із основними поняттями, що використовуються в межах кризової та екстремальної психології на основі їх семантичного та феноменологічного аналізу; розкриття діагностичних критеріїв різних кризових та екстремальних станів; характеристика основних напрямків розвитку і динаміки кризових та екстремальних станів; формування уявлення про методи психологічної допомоги постраждалим в умовах надзвичайної, екстремальної ситуації та психологічного супроводу особистості у скрутних, кризових життєвих ситуаціях, шляхів збереження її психологічного здоров'я в критичних ситуаціях і на поворотних етапах життя.

Кінцевим результатом опанування здобувачами вищої освіти даної навчальної дисципліни є формування уявлень про основні засади психологічного забезпечення екстремальних видів діяльності та про особливості надання психологічної допомоги та підтримки різним категоріям постраждалого населення.

Програма, що пропонується, складається з низки практично-семінарських занять та низки завдань, які мають виконуватись здобувачами вищої освіти в межах самостійної підготовки.

Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення екзамену.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Онiщенко Наталія Вікторівна, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету управління та захисту населення, доктор психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 422 Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	n-onischenko@ukr.net
Наукові інтереси	- психологічна допомога постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій; - соціально-психологічна реабілітація професійних контингентів; - посттравматичне зростання.
Професійні здібності	- професійні знання і практичний досвід щодо

	<p>організації та надання екстреної психологічної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій різного походження;</p> <ul style="list-style-type: none"> - навички психологічного аналізу професійної діяльності екстремального профілю; - організація та здійснення науково-методичного супроводу професійної діяльності психологів ДСНС України .
<p>Наукова діяльність за освітнім компонентом</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оніщенко Н.В., Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія - Х. : Право, 2014. – 584 с. 2. Оніщенко Н.В. Установка на життя як фактор збереження фізичного та психічного здоров'я в умовах екзистенціальної загрози / О.В. Тімченко, Н.В. Оніщенко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 981. Серія «Психологія». Випуск 47. – Х.: Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 173-177. 3. Оніщенко Н.В. Психологічні особливості переживання початку війни цивільним населенням м. Харкова/ Оніщенко Н.В. //Проблеми екстремальної та кризової психології - 2022. № 1(3) – С.84-96 DOI 10.52363/dcpp-2022.3.12 4. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: Монографія / За заг. ред. Н.В.Оніщенко, О.В. Тімченко. – Х. : ФОП Панов А.М., 2019. – 176с.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 422. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: розширити наукові уявлення та поглибити теоретичні знання про закономірності функціонування психіки і життєдіяльності індивіда у зоні граничних можливостей та сформулювати

практичні вміння і навички надання психологічної допомоги постраждалим у екстремальних та кризових ситуаціях; сформувані у здобувачів знання щодо основ кризової та екстремальної психології: основних категорій, базових принципів і методів роботи психолога в кризових та екстремальних ситуаціях.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	10
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	78
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, психологічне консультування фахівців екстремального профілю.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу	ПР4.

літературних джерел.	
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР5.
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР6.
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР7.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПР8.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР9.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПР10.
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
- Здатність бути критичним і самокритичним.	ЗК5.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ЗК6.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ЗК11.
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.	СК5.
- Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.	СК6.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	СК7.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Екстремальна психологія як наука.

Тема 1.1. Предмет, задачі та методи екстремальної психології.

Тема 1.2. Стрес. Види стресів. Травматичний стрес та його характеристика. Методи оцінки професійного стресу та його наслідки.

Тема 1.3. Психологічний супровід діяльності фахівців екстремального профілю діяльності.

МОДУЛЬ 2. Кризова психологія: мета та завдання.

Тема 2.1. Характеристика психологічних наслідків травматичної події.

Тема 2.2. Алгоритм роботи психолога з надання екстреної психологічної допомоги в умовах ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Тема 2.3. Екстрена психологічна допомога різним категоріям постраждалих внаслідок НС.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота	
3 - й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1	15	2	0		13	
Тема 1.2	15	2	0		13	
Тема 1.3	15	2	0		13	
Разом за модулем 1	45	6	0		39	
Модуль 2						
Тема 2.1	24	2	0		22	
Тема 2.2	19	2	2		17	
Разом за модулем 2	45	4	2		39	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологічний супровід діяльності фахівців екстремального профілю діяльності	2
	Разом	2

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль 1	лекції	3	0
	семінарські заняття	0	3
	практичні заняття*	0	0
Разом за модуль 1			0
Модуль 2	лекції	2	0
	семінарські заняття	1	3
	практичні заняття*	0	0
Разом за модуль 2			3
Індивідуальна самостійна робота			57
Разом за поточний контроль			60
II. Підсумковий контроль (екзамен)*			40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи			100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

2 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні самостійних контрольних робіт:

50- 57 балів – дані розгорнуті відповіді на три питання з дотриманням вимог до виконання та оформлення та практичними прикладами;

40- 49 балів – дані відповіді на 3 питання з дотриманням вимог до оформлення;

30-39 балів– дані повні відповіді на два питання з дотриманням вимог до оформлення та наведенням практичних прикладів;

20-29 балів – дана відповідь на два питання з дотриманням вимог до оформлення;

10-19 балів - дана відповідь на два питання;

1-9 балів – дана відповідь на одне питання;

0 балів – робота не виконана.

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Перелік питань для контрольних робіт:

Модуль 1

1 Семантичний та феноменологічний аналіз понять “стрес”, “психологічний стрес”, “психічна напруженість” та “емоційний стрес”

2 Диференціація стресу, емоційних станів та стомлення

3 Семантичний диференціал понять “стрес”, “психічне вигорання” та “посттравматичний стрес”

4. Професійний стрес у працівників ДСНС України

5. Стадії формування посттравматичних стресових розладів

6. Основні симптоми посттравматичного стресового розладу

7. Фактори, що посилюють вплив психічної травми
8. Основні теорії (моделі) професійного стресу
9. Основні підходи до аналізу професійного стресу в сучасній психологічній науці
10. Групи показників, що використовуються для оцінки негативних наслідків професійного стресу у прикладних дослідженнях
11. Джерела професійного стресу
12. Класифікація екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України та їх психологічний аналіз
13. Аналіз понять, що використовуються в законодавстві України для відображення та опису ризиконебезпечних ситуацій у діяльності представників екстремальних професій.
14. Проблема екстремальності в сучасній психологічній науці
15. Основні психічні стани та реакції, що виникають у персоналу МНС України в екстремальних ситуаціях службової діяльності
16. Суб'єктивна значущість стресогенності екстремальних ситуацій у службовій діяльності та їх психологічні наслідки
17. Психологічні особливості суб'єкта, що визначають індивідуальну варіабельність реакцій на розвиток професійного стресу та посттравматичних стресових порушень
18. Позитивні психічні реакції в екстремальних ситуаціях
19. Негативні психічні реакції в екстремальних ситуаціях
20. Залежність професійних дій і поведінки персоналу ДСНС від інтенсивності випробовуваного психічного напруження
21. Фактори, що впливають на розвиток професійного стресу з боку індивідуальних особливостей суб'єкта
22. Методи діагностики посттравматичних стресових порушень
23. Професіографія та вибір методів професійно-психологічного відбору
24. Методи експериментального дослідження психофізіологічних професійно важливих якостей персоналу ДСНС України
25. Психологічні складові екстремальної надійності персоналу ДСНС
26. Поняття професійної та функціональної надійності персоналу ДСНС
27. Розробка і побудова шкали індивідуальної екстремальності та коефіцієнту індивідуальної успішності виконання персоналом МНС України задач в умовах надзвичайної ситуації
28. Загальна схема прогнозування ступеня успішності виконання персоналом ДСНС конкретних службових задач та можливого розвитку професійного стресу
29. Концептуальні положення екстремальної професійно-психологічної підготовки персоналу ДСНС.
30. Основні напрями роботи практичних психологів щодо зниження впливу професійного стресу та посттравматичних стресових порушень на персонал ДСНС

31. Психологічне забезпечення відновлювального періоду діяльності органів та підрозділів ДСНС

Модуль 2.

1. Основні принципи надання психологічної допомоги
2. Основні фактори, які впливають на процес надання психологічної допомоги
3. Найбільш характерні відстрочені психічні реакції на психотравмуючі події крупномасштабної надзвичайної ситуації
4. Динаміка виникнення і розвитку окремих психопатологічних проявів у постраждалих, що залежать від етапу ризиконебезпечної ситуації, яка розвинулася раптово
5. Обсяг першої психологічної допомоги при надзвичайній ситуації залежно від вираженої психічної реакції
6. Рекомендована схема використання способів попередження психотравм за різних реакцій на вплив психогенних факторів
7. Основні складові дебрифінгу як методу групової психокорекції посттравматичних стресових розладів та його достоїнства
8. Криза й критична ситуація
9. Психічна травма
10. Психологічний зміст переживання
11. Методичний арсенал психологічних засобів корекції кризових станів особистості
12. Класифікація видів психологічної допомоги
13. Сучасні напрями й організація психологічної допомоги при кризових станах особистості
14. Схема втручання при кризі ..
15. Психологічна допомога в умовах втрати особистісної цілісності
16. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані
17. Основні групи факторів, що сприяють виникненню аутодеструктивної поведінки серед персоналу ДСНС
18. Алгоритм діяльності практичного психолога щодо організації та проведення превентивно-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання аутодеструктивної поведінки серед персоналу ДСНС
19. Попередження та подолання психологічних наслідків надзвичайних ситуацій
20. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації
21. Особливості підготовки психолога ДСНС до виїзду в зону надзвичайної ситуації
22. Особливості роботи психолога ДСНС в зоні надзвичайної ситуації
23. Вміст «Валізи психолога».
24. Основні засоби психологічної підтримки постраждалого в умовах надзвичайної ситуації

25. Основні правила поведінки психолога ДСНС з родичами загиблих
26. Бар'єри спілкування в професійній діяльності працівників МНС

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з нижченаведеного переліку або індивідуальну тему погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

30-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

25-29 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-24 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

10-18 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-9 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох питань. Відповіді на питання оцінюються за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Що вивчає кризова психологія?
2. Що є предметом екстремальної психології?
3. Поняття і сутність кризових станів особистості.
4. В чому полягають основні задачі сучасної екстремальної психології?
5. Надайте характеристику екстремальним умовам діяльності.

6. Що таке стрес. Чим професійний стрес відрізняється від психологічного?
7. Чинники та модель професійного стресу.
8. Наведіть характеристику поведінкових реакцій людини у стресових ситуаціях.
9. Криза та критична ситуація: сутність, поняття, особливості.
10. Характеристика принципів кризової інтервенції.
11. Що таке професійне вигорання? В чому воно проявляється?
12. Основні виміри професійного стресу: види та їх характеристика.
13. Розкрийте поняття травматичного стресу. Що є його чинниками?
14. Охарактеризуйте фази психологічної реакції людини на травму.
15. Основні ознаки ПТСР.
16. Наведіть класифікацію надзвичайних ситуацій.
17. Зазначте фактори, від яких залежить виникнення реакцій, психічних станів та особливості поведінки постраждалого.
18. Надайте характеристику послідовних стадій в динаміці реакцій та станів постраждалих від НС.
19. Характеристика основних етапів реагування постраждалого на НС.
20. Охарактеризуйте складові професійної надійності працівника ДСНС.
21. Види та характеристика помилкових дій працівника ОРС ЦЗ
22. Причини помилкових дій працівників рятувальних підрозділів ДСНС
23. Що таке стресоусталеність фахівця. Чим вона обумовлюється.
24. Чим обумовлюються адаптивні можливості фахівця-рятувальника.
25. Які адаптаційні механізми ви знаєте, дайте їх характеристику.
26. Що собою представляє професійно-психологічний відбір. Мета професійно-психологічного відбору.
27. Психологічний зміст переживання.
28. Які підходи до змісту і структури професіограми ви знаєте.
29. Основні розділи професіограми та їх характеристика.
30. Психічна травма та особливості її переживання.
31. Історія становлення та розвитку екстремальної та кризової психології в Україні.
32. Місце екстреної психологічної допомоги серед інших її видів.
33. Чим визначається специфічність діяльності психолога при ліквідації наслідків НС.
34. Що таке психограма та яким чином вона складається.
35. В чому полягає професійно-психологічна підготовка персоналу ДСНС?
36. Психологічний супровід екстремальної діяльності: сутність та основна мета
37. Мета та завдання екстреної психологічної допомоги.
38. Функції психолога ДСНС при роботі в осередку НС.
39. Категорії постраждалих та їх характеристика.

40. Охарактеризуйте зміст завершального етапу алгоритму роботи екстремального психолога з організації та надання ЕПД в осередку НС.
41. Сутність відновлювального періоду в діяльності фахівців екстремального профілю.
42. В чому полягає організація програми реабілітаційних заходів персоналу ДСНС?
43. Види втрат та їх вплив на психічний стан постраждалих.
44. Охарактеризуйте зміст підготовчого етапу алгоритму роботи екстремального психолога з організації та надання ЕПД в осередку НС.
45. Сутність методу дебрифінга в межах психологічної роботи з персоналом ДСНС.
46. Охарактеризуйте зміст основного етапу алгоритму роботи екстремального психолога з організації та надання ЕПД в осередку НС.
47. Розкрийте особливості встановлення психологічного контакту психолога з постраждалою людиною в осередку НС.
48. В чому полягають особливості надання екстреної психологічної допомоги людині, яка переживає втрату?
49. Особливості надання екстреної психологічної допомоги людям похилого віку.
50. Особливості надання екстреної психологічної допомоги дітям, які постраждали внаслідок НС.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗУ щодо академічної доброчесності.
6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

1. Оніщенко, Н.В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія / Н.В. Оніщенко - Х.: Вид-во «Право», 2014. – 584 с.
2. Оніщенко, Н.В. Психологічні особливості базових копінг-стратегій та особистісних копінг-ресурсів працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС України : монографія / О.О. Назаров, Н.В. Оніщенко, В.П. Садковий, О.В. Садковий, О.І. Склень, О.В. Тімченко - Х.: УЦЗУ, 2008.- 221 с.
3. Оніщенко, Н.В. Відношення до життя та смерті в умовах надзвичайної ситуації: ціннісно-смысловий аспект : монографія / Д.В. Лебедев, С.Ю. Лебедева, О.О. Назаров, Н.В. Оніщенко, В.П. Садковий, О.В. Садковий, О.В. Тімченко Х- .: УЦЗУ, 2009. - 128 с.
4. Особливості функціонування механізмів психологічного захисту у рятувальників в умовах екзистенціальної загрози : монографія / О.А. Олійников , Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченко , Д.С. Тітаренко, В.Є. Христенко - Х.:НУЦЗУ, 2011. - 151с.
7. Особливості встановлення психологічного контакту психолога ДСНС України з постраждалими в умовах надзвичайної ситуації : монографія / Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченко, Р.М. Ціцей – Х.: НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2014. – 156 с.
8. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції : Монографія / С.Ю. Лебедева , О.О. Назаров , Я.О. Овсяннікова , Н.В. Оніщенко , Д.С. Похілько , О.В. Тімченко , В.Є. Христенко //За заг. ред. Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченка.– Х.: НУЦЗУ, 2019. – 174 с.
9. Основи психологічного забезпечення діяльності МНС: Підручник / Ю.В. Александров, М.В. Болотських, О.П. Євсюков, Д.В. Лебедев, С.Ю. Лебедева, О.О. Назаров, Л.А. Перелигіна, В.П. Садковий, О.В. Садковий, О.Д. Сафін, Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченко, В.Є. Христенко, І.О. Шевченко - Х.: УЦЗУ, 2009. – 244 с.
10. Кризова психологія: Навчальний посібник / Ю.В. Александров, Л.О. Гонтаренко, О.П. Євсюков, А.С. Куфлієвський, С.Ю. Лебедева, С.М. Миронець, О.О. Назаров, Я.О. Овсяннікова, Н.В. Оніщенко, Л.А. Перелигіна, І.О. Поляков, Ю.О. Приходько, В.П. Садковий, О.В. Тімченко, Д.С. Тітаренко, В.Є. Христенко - Х.: НУЦЗУ, 2010. – 383 с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий журнал «Проблеми екстремальної та кризової психології». Режим доступу: <http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/>

Розробник:
начальник кафедри
психології діяльності в особливих умовах
доктор психологічних наук, професор

Наталія ОНІЩЕНКО

